

CHRÁM SMRTI

Pozdě odpoledne jednoho ponurého deštivého dne opustil Paullinus malou vesničku, v níž předchozího večera našel nocleh. Vesnička ležela v hustě zalesněném kraji v srdci Galie. Řídké osídlení sestávalo vesměs z pohanů a v odlehlých svatyních se ještě stále praktikovaly velmi podivné a tajné rituály. Křesťanští misionáři, k nimž Paullinus náležel, putovali samotní nebo v malých skupinkách po hlavních cestách, ze kterých odbočovali do lesních osad a trpělivě v nich šířili dobrou zvěst poznaného Slova.

Lidé je většinou nechávali na pokoji, protože misionáři přicházeli ve jménu mocných Římanů, a na mnoha místech je přijímali dokonce velmi laskavě. Paullinus už řadu měsíců pomalu putoval od vesnice k vesnici: neměl pevný plán, ale pokaždé

se vyptal na další cestu a nechal se vést Duchem svatým. Byl to mladý a velmi zbožný křesťan vedený touhou po dobrodružství i zálibou v cestování, která mu teď přišla vhod. Nosil u sebe něco peněz, ale zřídkakdy je musel použít, protože místní lidé byli prostí a pohostinní; nepromlouval ke shromážděním, protože věřil, že evangelium se musí šířit jako kvásek v těstě, od jednoho pokojného srdce k druhému. Vlastně se ani nepokoušel kázat Boží slovo, jen připravoval cestu pro ty, co přijdou po něm. Měl pevné návyky, byl střídmy a poctivý. Na svých osamělých toulkách kráčival svižně a rozhlížel se dychtivě kolem sebe. Kochal se krásou světa, zeleným větvoším stromů, divokou zvěří v lesích, hlasy ptáků i šuměním potoků. Vyznačoval se také hlubokou a prostou láskou k bližním, a třebaže nebyl obdařen zvláštní výřečností, dovedl mluvit přátelsky i chytře a naslouchal ještě raději, než hovořil. Měl příjemný, upřímný úsměv, jímž si získal každého, koho potkal, především děti. A miloval toulavý život na svěžím vzduchu, bez každodenních starostí, jaké přináší usedlý způsob žití.

Minulou noc strávil ve společnosti tichého starce, který býval v mládí válečníkem, ale nyní už jen tak tak zastal práci na svém statku. Paullinus mu vyprávěl o milujícím Otci i o něžné starostlivosti, kterou zahrnuje Ježíš své pozemské bratry. Stařec zdvořile naslouchal, poznamenal, že to zní krásně, ale on už je příliš starý, než aby se změnil, a bude se dál držet dávných obyčejů. Paullinus na něj netlačil, neměl to ve zvyku. Dopoledne strávil pochůzkami po vesnici, a než se rozhodl vyrazit dál, připozdilo se. Stařec jej přesvědčoval, aby zůstal ve vsi ještě jednu noc, ale Paullinus ve svém srdci cítil, že nesmí otálet: měl pocit, jako by na něj čekal neodkladný úkol. Starý muž jej doprovodil až na okraj lesa a přesně jej nasměroval k další vesnici, do níž měl Paullinus namířeno a která ležela v srdci hvozdů. „Musím ti dát ještě jednu radu,“ řekl pak. „V lesích, stranou od cesty je místo, kam bys neměl chodit: chrám jednoho

z našich božstev, temné místo. Ten musíš minout, pane. Nikdo tam nepřichází dobrovolně, leda když čas od času není zbytí.“ Náhle se odmlčel, v obavách se rozhlédl okolo sebe a polohlasem dodal: „Tomu místu se říká Chrám šedé smrti a konají se tam obřady, o nichž nesmím hovořit. Byl bych radši, kdyby se to nedělo, ale bohové jsou mocní a tamní kněz je tvrdý a zlý člověk. Svůj úřad si vybojoval hrozným způsobem a neméně hrozným způsobem jej jednou ztratí. Nechoď tam, drahý cizinci!“ A s těmito slovy položil ruku Paullinovi na rameno.

„Drahý bratře,“ řekl Paullinus, „nemám v úmyslu tam jít, ale za tvými slovy tuším něco temného. Co je to za obřady, o kterých ses zmínil?“

Stařec jen zavrtěl hlavou. „Nemohu o nich mluvit. Bude lépe mlčet.“

Srdečně se rozloučili, Paullinus slíbil, že se sem zase vrátí, aby navštívil přítele („protože jsme přáteli, to vím bezpečně“), a zmizel v lese. Stromy tu byly letité a jejich temné listoví se klenulo nad travnatou stezkou jako loubí. Také obloha nad stromy potemněla a Paullinus slyšel, jak na listí dopadají dešťové kapky. Většinou měl putování po lesních cestách rád, ale tady to bylo jiné. Zatoužil po společnosti. Připadalo mu, jako by se na temných lesních stezkách ukrývalo cosi zlověstného a strašného a tento pocit každým okamžikem sílil. Začal si opakovat prosté církevní hymny, jimiž si často zpříjemňoval cestu, dokud opět nepocítil, že je v rukou Božích.

Po chvíli míjel lesní jezírko, jeden z milníků na cestě. Ke svému překvapení spatřil na vzdálenějším břehu sedět nějakého muže: v ruce držel bidlo nebo kopí a hleděl na vodu. Paullinus byl rád, že ve své samotě setkává člověka, zvesela na něj zamával a zeptal se, zda jde správně. Muž při jeho slovech vzhlédl. Paullinus si povšiml, že je středního věku, velmi silný a svalnatý, ale má přímo ďábelskou tvář. Neznámý se zamračil – vyrušení mu zřejmě nebylo po chuti – a s podivným

hněvivým máchnutím ruky rychle zmizel v lese. Paullinus v duchu usoudil, že mu ten člověk přeje to nejhorší, a v cestě pokračoval v o poznání stísněnější náladě. Slunce už začalo zapadat a v lese se ještě víc setmělo. Paullinus došel k místu, kde se cesty větvily, zamyslel se, kudy jít, a odbočil vlevo, třebaže přitom pocítil určité stěží vysvětlitelné obavy. Přidal do kroku, protože světlo každým okamžikem sláblo, tráva pod jeho nohama zanedlouho ztratila barvu a vše se ponořilo do nerozlišitelné hnědé tmy. Cesta se vzápětí znovu dělila a zanedlouho ji prořala jiná stezka, o jejíž existenci mu nikdo nic neřekl. Paullinus pokračoval přímo, jenže tma byla už taková, že na pěšinu neviděl; ztěžka klopytal po mokré trávě a rukama šátral po stromech. Musel urazit mnohem větší vzdálenost, než jaká dělila obě vesnice, a napadlo jej, že zřejmě zabloudil.

Nakonec se rozhodl, že se vrátí, a pomalu kráčel zpět, kudy přišel, dokud ho nezastihla noc. Tu se ho zmocnil velký strach. Ve zdejších lesích žili vlci, to věděl, třebaže se zdržovali v neprobádaných hlubinách hvozdů a nepřibližovali se k místům obývaným lidmi, pokud je nevyhnal hlad. Přesto několikrát zaslechl kus od cesty někde mezi stromy podivné vrčení a jednou či dvakrát se mu zdálo, jako by se za ním něco tiše kradlo. Rozhodl se, že už nepůjde dál, a pokud nalezne vhodný strom, vyšplhá na něj a stráví neklidnou noc v jeho koruně.

Chvilí hmatl kolem sebe a pokaždé narazil jen na mladé stromky, když vtom zahlédl mezi větvemi zářit světlo. Napadlo jej, že náhodou narazil na vesnici. Pomalu se vydal za světlem; mezi stromy nevedla cesta a on se často zamotal do ostružin a nízkého podrostu. Konečně se temnota trochu rozptýlila, Paullinus ucítil svěží vzduch a zjistil, že se ocitl na lesní mýtině. Před sebou proti obloze rozeznal jakési černé obrysy, snad střechy domů. Pak se rozsvítilo v okně nízko nad zemí a on se vzápětí zarazil: spatřil totiž, že se světlo odráží ve zčeřené vodní hladině, která mu ležela v cestě.

Jednou nebo dvakrát hlasitě zavolal. V domě jako by se něco pohnulo a vzápětí zakryla světlo v okně silueta hlavy a ramen vyhlížejícího muže. Ale neozvala se žádná odpověď. Paullinus se snažil mluvit zřetelně, vysvětlil, že je Říman, poutník, a že zabloudil. Drsný hlas na něj zavolal, aby obešel vodu zleva a chvíli počkal, a Paullinus tak učinil.

Brzy zaslechl kroky: někdo vyšel z domu a dokráčel až k vodě. Paullinus uslyšel zvuk, jako by někdo dupal po prkně, ozvalo se varovné zvolání, vzápětí vedle něj na břeh dopadl konec dlouhé fošny a hlas jej vyzval, aby po ní přešel. Paullinus poslechl, přestože můstek byl úzký a on se trochu bál, že z něj spadne. Za malý okamžik byl na druhé straně a stanul vedle tmavé postavy. Byl znovu vyzván, aby počkal, muž se vrátil na prkno nad vodou a vytáhl fošnu zpět. Když se opět objevil, pokynul Paullinovi, aby jej následoval. Ten poslechl a za okamžik před sebou spatřil temnou střechu dlouhého nízkého stavení, velmi primitivního, ale bytelného. Muž otevřel dveře, za nimiž se objevila osvětlená místnost, a vyzval příchozího, aby vstoupil dál.

Paullinus se ocitl ve velké prosté síni se zdmi a stropem z tmavých klád. Ve škvíře ve stěně hořela borová louč a kapala z ní smůla. Stála tu dvě hrubě stlučená sedátka a prostřený stůl s večeří. Několik cihel na konci místnosti ohraničovalo ohniště plné uhlíků, popela a dýmajících polen: třebaže bylo ještě léto, noci už začínaly být chladné. Na stěnách viselo nejrůznější nářadí: rýč a motyka, kopí a meč, pár nožů a dýk. Obyvatel domu se zřejmě živil zčásti obděláváním půdy a zčásti lovem, ale byly tu i jiné předměty, o jejichž účelu se mohl Paullinus jen dohadovat, například háky a špičaté vidle. Podlahu pokrývaly zvířecí kůže a ze stropu visely svazky bylin i sušené maso. Vzduch ostře čpěl borovou vůní. Paullinus ihned poznal, že obyvatel domu je tentýž člověk, kterého už potkal u jezera; teď mu připadal ještě podivnější a zlověstnější než

předtím. Taky se zdálo, jako by byl stále ve střehu před nějakým nebezpečím: v ruce svíral hůl a zřejmě byl připraven ji použít.

Drsným hlasem pronesl několik slov: „Tak ty jsi Říman? Jak ti mám věřit?“

„To nevím,“ pokusil se Paullinus o úsměv. „Ledaže bys uvěřil tomu, co říkám.“

„Co tu pohledáváš?“ vyptával se muž. „Jsi kupec?“

„Ne,“ odpověděl Paullinus, „nemám žádnou práci, putuji a hovořím s těmi, které potkám. Jsem něco jako učitel, křesťanský učitel.“

Muž už se netvářil tak přísně. „Ach, ta nová víra!“ poznamenal poněkud pohrdavě. „Už jsem o ní slyšel – nikdy se nerozšíří. Ale rád si o ní něco poslechnu a ty mi to povíš.“ Pak se zamračil, jako by se mu náhle vrátila zloštná podezřivost: „Kam máš namířeno a odkud přicházíš?“

Paullinus se snažil být tak klidný, jak jen to šlo, protože tušil jakési nebezpečí, ačkoli sám nevěděl jaké, a vyjmenoval jména několika vesnic.

„Tak to jsi sešel z cesty,“ řekl muž. „Proč jsi přišel sem, do Chrámu smrti?“

V jeho hlase zaslechl Paullinus skrytou obavu. „Tohle je chrám?“ podivil se. „To místo, jemuž jsem se měl vyhnout?“

Muž se nehezky usmál, jako když z temného mraku vyšlehně blesk, a s jakousi temnou pýchou prohlásil: „Ano, jen málokdo sem přichází dobrovolně. Ale tobě teď nezbývá, než tu se mnou strávit noc. Ledaže,“ dodal s divokým pohledem, „ledaže by ses chtěl nechat sežrat vlky.“

„Zcela jistě tu přenocuji,“ řekl Paullinus. „Nemám strach: sloužím mocnému Bohu, který ochraňuje své služebníky, pokud se sami mají na pozoru.“

„Skutečně?“ zeptal se muž trochu popuzeně. „To musí být opravdu mocný. Ale já nemám žádné zlé úmysly,“ dodal po

chvíli. „Myslím, že jsi poctivý člověk, snad i dobrý – neobávám se tě.“

„To ani nemusíš. Můj Bůh je Bohem lásky a míru. A kromě toho,“ doplnil s úsměvem při pohledu na hostitelovu mohutnou postavu, „nemyslím, že právě ty by ses měl kohokoli bát.“

Poslední věta jako by okamžitě zahнала mužovu špatnou náladu: odložil totiž hůl do kouta a vyzval Paullina, který se nenechal dlouho pobízet, aby pojedl a popil. K masu – silně kořeněné zvěřině – přikusovali černý chléb a pili nápoj chutnající po letních květinách, současně sladký i silný. Paullinus pochválil jídlo a muž odvětil: „Ano, naučil jsem se ho připravovat tak, aby mi chutnalo. Žiji zde velmi osaměle a nemám nikoho, kdo by mi pomohl.“

Po večeři Paullina požádal, aby mu vyprávěl o nové víře, a ten ochotně a co nejprostěji vyložil zásady Kristova učení.

Hostitel mu naslouchal zachmuřeně, ale pozorně. „Tak tohle,“ řekl konečně, „má ovládnout svět! Pěkná historie – a dobré náboženství pro ty, kdo si žijí v klidu a bezpečí, pro ženy a děti v krásných domech; ale sem do lesů se nehodí. Bůh, který stvořil tyhle hluboké, opuštěné hvozdy i s jejich obyvateli, je jiný...“ Muž vstal a pokračoval se zvláštní úctou v hlase: „Miluje smrt a temnotu a řev silných a lítých šelem. Třebaže jsou lesy tiché, mír v nich nepřebývá, a pokud jde o lásku, ta je zde velmi krutá. Ach ne, cizince, božstva této země jsou jiná a vyžadují zcela jiné oběti. Libují si ve strastech a utrpení, v nepolevující bolesti, krveprolití, smrtelném potu a výkřicích zoufalství. Kdyby někdo tyto lesy vykácel, obdělal zdejší půdu a osídlil tichá pole a statky mírumilovnými lidmi, pak by zde snad tvůj poklidný a dobrý Bůh mohl přebývat s nimi. Ale zjevit se tu nyní, prchl by v hrůze.“

„To ne,“ namítl Paullinus poněkud sklesle, protože v mužových slovech se ukrývala jakási hrůzná pravda. „Náš Otec je trpělivý a laskavý a láska vítězí pomalu, ale jistě.“

„Velmi pomalu!“ zvolal muž. „Okolní lesy jsou starší než lidská paměť a budou tady ještě dlouho poté, co se ty i já rozpadneme v prach. Proto chci sloužit svým božstvům, co budu živ. Ale jsi jistě unavený,“ dodal, „tak běž klidně spát. Neboj se, ode mne ti nic nehrozí. A pokud jde o víru, o které jsi mi vyprávěl, nezlobil bych se, kdyby zvítězila. Mé srdce už je unavené krutovládou našich božstev. Stále se jich však bojím a zůstanu až do smrti jejich věrným služebníkem.“

Nato přinesl zvířecí kožešiny a nastlal je Paullinovi do kouta místnosti. Ten se na nich vděčně uvelebil a únavou usnul. Pohanský kněz ještě dlouho zamýšleně seděl u ohně a dvakrát vstal a vyhlédl ze dveří, jako by čekal, že se něco stane.

Paullina zvuk otevíraných dveří pokaždé probudil. Ve vchodu spatřil tmavou siluetu kněze a nad jeho hlavou a rameny temnou klidnou oblohu posetou zlatými hvězdami. Když muž otevřel podruhé, závan čerstvého vzduchu proudícího do místnosti Paullina opět vytrhl z hlubokého spánku. I tentokrát uviděl kněze stát ve dveřích s rukama za zády a za ním skrz dveřní otvor temný okraj lesa, který se zdál tiše spát pod příkrovem rosy. Nad stromy se od východu šířilo mdlé světlo úsvitu.

Ale Paullinus byl tak unavený, že znovu usnul, jako když ho do vody hodí. Když konečně otevřel oči, viděl, že den přinesl nekonečnou svěžest a sladkost: v keřích tlumeně zpívali ptáci a kněz jako každý den pomalu připravoval jídlo. Paullinus se na něj z lůžka usmál, kněz mu úsměv trochu zahanbeně oplatil a po chvíli řekl: „Spal jsi tvrdě, pane. Takový spánek svědčí o tom, že jsi poctivý a bez viny.“

Paullinus vstal a rád by mu s něčím pomohl, ale muž odmítl. „Ne, jsi můj host – a kromě toho jsem zvyklý dělat věci určitým způsobem, jako každý, kdo žije o samotě, a nikomu nedovolím, aby se mi do toho pletl.“ Hovořil drsně, ale ne bez jisté laskavosti.

Pak pozval Paullina ke stolu a přátelsky spolu pojedli. Kněz mlčel, zato Paullinus neustále o něčem hovořil. Konečně pro-

mluvil i jeho hostitel: „Vždycky jsem si říkal, jak jsem ve své samotě šťastný, ale teď vidím, že mi něčí společnost dělá dobře. Myslím, že by mi nevadilo, kdybys tu se mnou žil.“

A Paullinus mu s úsměvem odpověděl: „Věru, člověku není dobře samotnému.“ Krátce poznamenal, že nastal nejvyšší čas vyrazit dál, a vyjádřil vděčnost za tak příjemné přijetí. Ale kněz naléhal: „Musíš si prohlédnout můj příbytek a chrám. Vidělo je jen málo lidí a nikdy žádný cizinec. Není to veselé místo,“ dodal ještě, „ale budeš mít na svých cestách aspoň o čem vyprávět.“

Dovedl jej ke dveřím a vyšli ven. Paullinus spatřil, že dům, v němž strávil noc, stojí na malém čtvercovém ostrůvku obklopeném vodním příkopem. Celý ostrůvek zarůstalo křoví i vyšší rostliny, jen v jednom místě stály ohrady pro ovce a kozy. Dolů se svažovala cestička k vodě až na molo, po kterém předešlého dne přišel. Ale to, co ihned upoutalo jeho zrak i mysl, byl chrám. Asi nikdy neviděl nic ponuřejšího. Stavba se zdvihala z křoví a tyčila se nad domem. Byla z hrubého kamene, bez oken, s kamennou střechou a postavená z tak velikých kvádrů, až Paullinus žasl, jak je sem mohli dopravit. V čelní stěně měla malé dveře a nad nimi vytesané ornamenty, tak ohavné, že podle Paullina musely být dílem ďáblů. Opodál se mezi keři tyčila neopracovaná kamenná socha postavy se zlým, chlípným úsměškem vytesaná hrubými, ale ráznými údery dláta. Měla zdviženou paži, jako by kynula přichozím a zvala je do chrámu. Socha z načervenalého kamene připadala Paullinovi nevýslovně strašlivá, jako by tu zkameněl nějaký Satanův služebník, ne-li přímo samotný Satan.

Kněz pohlédl s jistou pýchou na Paullina, který nedokázal zakrýt pocit hrůzy, a zeptal se jej: „Vstoupíš dál? Vejdeš se mnou do chrámu, abys spatřil, co se v něm ukrývá? Třeba pak přece jen skloníš hlavu před lesními bohy.“ „Jdu s tebou,“ odpověděl Paullinus a tiše se pomodlil k Pánu Ježíši, aby nad ním bděl. Od mola do chrámu vedla jiná stezka dlážděná kameny a po ní teď oba vyrazili. Kněz kráčel první. Když stanuli před vchodem, učinil další

podivně uctivé gesto – pomalu zdvihl ruce nad hlavu a se zavřenými očima otevřel dveře. Z chrámu se vyvalil odporný těžký zápach, který vířil Paullinovi v nose, až začal lapat po vzduchu. Kněz si ho poněkud zvědavě změřil, a to Paullina přimělo vejít.

Chrám byl velký a temný a jen otvorem ve střeše dovnitř pronikalo mdlé světlo. Podlahu měl dlážděnou a střechu podpíraly mohutné dřevěné pilíře přitesané z kmenů lesních velikánů. Větší část vnitřního prostoru byla oddělena velkou dřevěnou zástěnou o výšce dospělého člověka. Stáli těsně u ní v jakési předsíni. Celý interiér, zdi, střecha i podlaha byly kdysi zřejmě vymalovány černí, která časem vybledla a teď barvou připomínala tmavošedou břidlici. Nad zástěnou uprostřed chrámu čnělo cosi jako hlava modly, obrovská a strašná. Ve světle dopadajícím z otvoru nad modlou mohl člověk spatřit beztvarou a groteskní chlupatou lebku s rohy. Jindy a na jiném místě by se možná Paullinus při pohledu na něco tak ošklivého usmál, ale tady, jak byla lebka zpola zakrytá zástěnou a v tom páchnoucím šeru, mu tuhla krev v žilách.

Zpoza zástěny k nim navíc doléhaly podivné zvuky, jakýsi těžký dech nebo chrápání a škrábání drápů velkého zvířete. Kněz došel až k zástěně, otevřel v ní něco na způsob dvířek a zevnitř se ozvalo ohavné chraptivé zavytí prozrazující směs strachu a vzteku. Kněz vytáhl odněkud z kouta hůl okovanou železným bodcem, nahnul se dvířky dovnitř a přísným hlasem pronesl několik slov, jimž Paullinus nerozuměl. Zvuky okamžitě ustaly a kněz po velkém úsilí pomocí tyče cosi odtlačil nebo odtáhl. Přitom se ozvalo skřípění, jako když se těžká vrata otáčejí v pantech. Kněz vytáhl hlavu a ramena ze dvířek a obrátil se k Paullinovi: „Teď můžeme vejít.“ Otevřel dveře ve středu zástěny a vstoupil. Paullinus jej následoval.

Před nimi stála na podstavci veliká socha: představovala něco mezi člověkem a kozlem přikrčeným ke skoku. Zápach tu byl ještě odpornější a Paullinus pochopil, že se ocitl v doupěti nějaké

odporné hladové šelmy. Pod sochou se válela hromada kostí. Vlevo byly ve zdi těžké dubové dveře na způsob padací mříže, zřejmě uzavírající vstup do brlohu, a za nimi se ve tmě něco hýbalo a přecházelo; Paullinus odtamtud slyšel těžký dech. Kněz, stále s holí v ruce, jej zavedl za sochu, kde byla do zdi vsazena řada plochých kamenů: vypadalo to, jako by někdo do každého z nich hrubými čarami vyryl jméno.

Kněz na ně ukázal a vysvětloval: „To jsou jména kněží této svatyně. Teď ti prozradím, co mi leží v hlavě, i když nevím, proč ti to vůbec chci povídat; jen cítím velkou touhu se ti se vším svěřit a nic nevynechat. Povím ti to, přestože se pak ode mne můžeš odvrátit s hrůzou a odporem. Pokud u nás někdo spáchá určitý zločin, třeba zabije svého bližního, má být podle našeho zákona uvázan ke stromu v lese, aby jej vlci roztrhali na kusy. Jestli však pro jeho čin existuje nějaké ospravedlnění, má právo vykoupit svůj život – pod jednou podmínkou: může přijít sem a buď zavraždit stávajícího kněze, nebo se jím nechat zabít. Když zvítězí, nastoupí na jeho místo a setrvá na něm, dokud sám není zavražděn. Co se týče rituálů, které se zde odehrávají, pak věz, že každý příslušník kmene, který se proviní tím, že tajně nebo zjevně sprovodí ze světa člověka, aniž k tomu měl důvod, je zde obětován božstvu: to je můj úkol a mým úkolem to zůstane, dokud mne samotného někdo nezabije. Tamhle v doupěti žije lítá šelma – neznám její jméno a vím jen to, že je velmi stará – a ta provinilce pohltí. Jaký div, že na takovém místě propadne lidské srdce temnotě a krutosti; když zpytuji vlastní svědomí, sám se někdy divím, že není ještě temnější. Ale bohové jsou ke mně milostiví a ještě mne zcela neprokleli.

Musím se ti k něčemu přiznat: když jsem tě večer spatřil u jezírka a ty jsi na mne zavolal, pomyslel jsem si, že jsi mne možná přišel sprovodit ze světa. A i tehdy zůstalo mé srdce temné: božstvo totiž už po mnoho měsíců nedostalo žádnou oběť a já mám pocit, jako by ji na mně žádalo. Chystal jsem se proto, že mu

obětují tebe. Teď jsem ti tedy otevřel srdce a ty ses dověděl všechno, co ses mohl dozvědět.“

Pohlédl na Paullina, jako by chtěl znát jeho názor. Paullinus se k němu obrátil a viděl, že kněz v hloubi srdce touží po dobru a nechce dobrovolně kráčet po stezkách smrti. Proto mu řekl: „Bratře, z celé duše tě lituji. Byl bych šťastný, kdybys dokázal odvrátit svou mysl od temných a zlých božstev – bezpochyby jsou to opravdoví démoni pekla – a obrátil se k milosrdnému Otci, o němž jsem ti vyprávěl a který zahrnuje všechny své syny odpuštěním a láskou, pokud se na něj rozpomenou a modlí se k němu o pomoc.“

Kněz upřel na Paullina pohled plný něhy a chystal se promluvit; zároveň se z doupěte ozvalo děsivé řvaní a šelma se vztekla vrhla proti mřížím.

„Dvacet let jsem neslyšel podobnou řeč,“ hovořil kněz. „Dvacet let žiji ve stínu smrti a páchám zlo; všichni lidé se ode mne odvrátili se strachem a kletbou a nepromluvili se mnou jedině slovo: nespočinulo na mně vlídné lidské oko, necítil jsem na rameni přátelskou ruku. Suď mne a mé provinění. Měl jsem bratra – byl to zlý člověk a rád mne trápil. Zároveň se mě bál, protože jsem byl silnější. Zamiloval jsem se do dívky z našeho rodu a ona milovala mne. Bratr se to dozvěděl, a aby mi způsobil zármutek, rozhodl se, že ji zahubí. Jednoho dne se vydala samotná do lesů a už se nevrátila. Jako šílený jsem pátral v pustině, abych ji našel, ale našel jsem jen její ohlodanou kostru. Poznal jsem ji podle vlasů odtržených od lebky – roztrhali ji vlci; když jsem pak pohrýbával její kosti a uviděl, že má nohy svázané provazem, došlo mi, že ji někdo přepadl, svázal a nechal napospas šelmám.“

Pochoval jsem ji, vracel se zpět a na lesní mýtině jsem narazil na bratra. Pohlédl na mne se zlým úsměškem a zeptal se: „Našel jsi ji?“ Pochopil jsem, co spáchal, a na místě jsem ho zabil. Pak jsem šel do vesnice a přiznal se ke svému činu. Zadrželi mě – bratr byl totiž starší než já a mí nepřátelé mě obvinili, že jsem se ho zbavil v touze po dědictví – a po dlouhých poradách

mi nakonec dali na výběr: buď mě sežerou vlci, nebo se stanu knězem Smrti. Zvolil jsem si to druhé, protože jsem byl šílený a nenáviděl jsem v tu chvíli všechny lidi. Mí strážníci mě při západu slunce dovedli až sem a tady mě zanechali. Přepřel jsem příkop, zabušil na knězovy dveře – byl to starý, zubožený muž, jenž nenáviděl své poslání – a na místě jsem ho vlastníma rukama zavraždil, protože byl slabý a nekladl odpor. Tělo jsem předhodil šelmě a jeho jméno pak vytesal do kamene. To je můj smutný příběh; od té doby jsem prokletý a lidé se mne bojí. Tato božstva jsou zlými pány.“ Divoce mávl rukou a upřel jasný zrak na Paullina, který tam stál neschopen slova.

„Všechno jsem ti pověděl,“ pokračoval kněz. „Já, který jsem po tolik let mlčel, teď vyradím svůj příběh cizinci. Ptáš se mne proč? Když jsem uslyšel tvé řeči o milosrdenství a odpuštění, pomyslel jsem si, že bys mohl mít co říci mému zahořklému, unavenému srdci, ale ty místo toho mlčíš a odvracíš se ode mne.“

„To ne!“ zvolal Paullinus. „Já že se od tebe odvracím? Právě naopak: přilnul jsem k tobě o to víc. Pojď a přijmi podíl na milosrdenství, které čeká na všechny. Trpěl jsi, kál ses a Bůh, jemuž sloužím, znamená útěchu a mír pro všechny, i pro tebe. Jeho láska je všeobjímající a hluboká – přihlas se o svůj díl.“ A s těmito slovy uchopil knězovy dlaně do svých.

Zatímco tam stáli, ozval se kdesi za nimi strašlivý řev: velká šelma se rozbíhala proti mřížím, ale kněz na ni nedbal. S očima upřenýma na Paullinovu tvář si povzdechl:

„Kéž by to bylo možné.“

„Buď bez obav,“ ujistil jej Paullinus. „Pokud doopravdy chceš, pak jako by se vše již stalo, protože Pán umí číst všechna tajemství srdce.“

V tu chvíli se za jejich zády rozlehl ohlušující praskot: velká dubová vrata se pohnula a rozpadla na kusy a z jícnu doupěte se vyřítila obluda velká jako kůň. Mezi chlupatými plecemi se ztrácela malá hlava se zuřivě planoucíma očima a z rozevřené

rudé tlamy vycházelo vzteklé chroptění. Než se kněz stačil otočit, šelma do něj plnou silou narazila. V příštím okamžiku dopadl na zem a při tom zvuku tuhla krev v žilách. „Zachraň se!“ zvolal na Paullina. Šelma se vztekle rozhlížela a opírala se nohou o padlé tělo. Zdálo se, jako by uvažovala, zda se vrhnout i na druhého protivníka. Aniž věděl, co dělá, uchopil Paullinus velkou okovanou tyč, sebral sílu, jakou by u sebe nikdy nečekal, a vrazil hrot do otevřeného chřtánu bestie. Ta divoce a bolestně zařvala, začala kopat a zasáhla hlavu ležícího nešťastníka. Pak se s chropotem zhroutila a pomalu se převalila na bok; z tlamy se jí řinula teplá krev. Paullinus nespouštěl ze zvířete oči, stále svíral tyč a vši silou bodl podruhé. Šelmou projelo zachvění a zůstala nehybně ležet. Paullinus se rychle snažil vyprostit kněze zpod jejího těla, ale viděl, že je pozdě: poslední úder tlapy mu roztříštil lebku a celé nešťastníkovo tělo bylo strašlivě potlučeno a znetvořeno. Kněz bezvládně ležel se sepjatýma rukama, jako by se modlil, jednou nebo dvakrát trhaně vydechl, ale oči už neotevřel.

Paullinus vnímal všechnu tu nečekanou hrůzu jako ve snu, ale zachoval si rozvahu. Mohutná bestie se ještě párkrát pohnula a udeřila nohou s drápy o zem. Paullinus vyvlekl ležící tělo za zástěnu a zavřel dveře. Pak rychle vyšel z chrámu ven k vodě, nabral trochu do dlaně a chvíli hleděl do temné a studené hlubiny příkopu. Už se rozhodl. Vrátil se zpět, pokropil vodou nešťastníkovo rozbité čelo, ze všech možných jmen zvolil jméno Ježíšova nejmilejšího učedníka a pronesl tato slova: „Jane, křtím tě ve jménu Otce...“ V tu chvíli jako by osvobodil vězně ze žaláře: křečovitě sepjaté ruce se uvolnily a právě pokřtěná bytost s povzdechem vydechla naposled. „Myslím, že jsem učinil správně,“ řekl si v duchu Paullinus. „Odešel rovnou k Pánu a jistě už klečí před jeho trůnem. Jestli v srdci nebyl pravým křesťanem, Bůh to pozná, až se s ním na nebesích setká.“

V domku našel jednoduchou motyku a dal se do hloubení velké jámy. Hlína byla černá a měkká a do jámy začala záhy

prosakovat voda. Paullinus k ní s velkou námahou dovedl mršinu zvířete a ukryl ji před denním světlem. Pak začal hloubit hrob knězi. Přestal jen na chvíli, aby něco pojedl, ale pracovalo se mu nezvykle snadno a lehce. Než byl s prací hotov, padla na lesy noc, ale on nechtěl, aby knězovo tělo dlouho leželo v příšerném chrámu.

Když práci dokončil, vrátil se do domu: cítil únavu, ale ne smutek. Během klidného odpoledne stráveného tichou činností pod jasnou oblohou a uprostřed lesů mu hrůza a tíseň zvolna vyprchaly z mysli. Po vydatných deštích země vypadala, jako by právě vystoupila z lázně, a les vydával pronikavou a sladkou vůni.

Tu noc měl klidný spánek – cítil se velmi blízko Bohu. Ale ráno s prvním úsvitem jej probudily hlasy doléhající zvenčí. Spal tak tvrdě, že si zprvu nemohl uvědomit, kde je, ovšem brzy se dovtípil. Volání se opakovalo. Paullinus vstal a pomalu vyšel ven.

Na okraji vodního příkopu, v místě dřevěné lávky, spatřil dvojici mužů oděných jako náčelníci kmene. Za nimi stál mladík divokého a sveřepého vzezření: měl svázané ruce a jeden z náčelníků svíral konec provazu v ruce. Mladík byl oblečen jako otrok do hrubé tuniky a přiléhavých kalhot, byl prostovlasý a zoufale se rozhlížel kolem sebe jako zvíře lapené do pastí. Za ním na kraji lesní mýtiny mlčky postávali čtyři bojovníci se šípy nasazenými do napjatých třetiv luků. Nad celým hloučkem jako by se vznášelo vědomí chmurné povinnosti. Jakmile náčelníci spatřili Paullina, rychle si vyměnili několik slov a zůstali na něj hledět s tichým úžasem. Když došel až ke břehu, jeden z mužů jej oslovil: „Jdeme za knězem. Kde je? Musí vykonat svou povinnost, protože tento mladík úkladně zavraždil muže ze svého rodu.“

„Je pozdě,“ odpověděl Paullinus. „Kněz je mrtev a jeho tělo čeká, až je pohřbím.“

Stařešinové se znovu o čemsi radili a pak jeden z nich promluvil s neobvyklou úctou v hlase: „Znamená to, že novým knězem chrámu jsi ty? Je to zvláštní, protože nepocházíš z našeho kmene.“

„Ne, jsem poutník, Říman. A já kněze nezabil, zahubila jej šelma, která přebývala uvnitř v doupěti. Skolil jsem ji... ale pojdte dál a já vám všechno povím.“

Rychle sklopil lávku a oba náčelníci ji mlčky přešli. Vězně nechali na starost strážným, kteří jej obstoupili. Paullinus zavedl oba muže k chrámu a dalo mu hodně práce je přesvědčit, aby vstoupili. Ukázal jim mrtvé tělo, na něž byl sám o sobě strašný pohled, i rozbitá vrata a prázdné doupě a nakonec je zavedl k pahorku z hlíny, pod nímž leželo tělo bestie. Nabídl se, že hlínu odhází, ale jeden ze stařešinů ho tiše zarazil: „Ne, nepotřebujeme ji vidět. Tohle nám stačí.“

Paullinus je pozval do domu, kde jim vypověděl celý příběh od začátku do konce. Když jim líčil poslední zápas šelmy, náčelníci na něj udiveně hleděli a jeden z nich poznamenal: „Nepochybně jsi ji zahubil nějakým mocným římským kouzlem, pane; měla nesmírnou sílu a ty nevypadáš jako bojovník.“

„Ne,“ opáčil Paullinus s úsměvem, „za svůj konec si mohla sama, jak se to často stává zlým silám. Naběhla si na okovanou hůl – já ji jen držel a Bůh vlil do mé ruky sílu.“

Když dovyprávěl, náčelníci se chvíli tiše radili. „Je to zvláštní příběh, pane,“ řekl pak jeden z nich. „Myslíme, že tě bohové musejí milovat: strávil jsi tady noc s knězem, hrubým člověkem, který neměl rád cizince, a přitom ti neublížil. A taky jsi beze zbraně zahubil pekelného psa. Musíme tě požádat, abys šel s námi; nemůžeme totiž rozhodnout v tak vážné věci bez porady s naším kmenem. Ujišťujeme tě, že s tebou budeme zacházet, jak se sluší.“

„Půjdu velmi rád,“ přisvědčil Paullinus. „Můj Bůh mne sem poslal proto, abych splnil úkol, který mi uložil, a já se ve všem podřídím jeho vůli.“

Nejprve pochovali knězovo tělo do vykopaného hrobu a pak se vydali do vesnice; byli obesláni náčelníci kmene a všichni se kvapně shromáždili – desítka slavných válečníků – a dlouho se polohlasem radili. Paullinus zůstal sedět venku a sám se divil

svému klidu, protože si jasně uvědomoval, jaké nebezpečí mu hrozí.

Rada rokovala dlouho a pak si nechala Paullina zavolat. Nejstarší z náčelníků, letitý, bělovlasý bojovník nachýlený věkem, mu oznámil, že je nade všechnu pochybnost miláčkem Božím. „Nechci před tebou skrývat,“ pokračoval, „že někteří z mých bratří, jak zde sedí, pro tebe žádali smrt, protože jsi nahlédl do posvátných a tajných záležitostí. Ale podle mého je jasné, že jsi neučinil nic špatného, jinak bys šelmě podlehl. Hovořil jsi o Bohu, kterému sloužíš, a my o něm chceme slyšet víc. Teď, když jsou mrtvi jak kněz, tak lítá bestie, můžeme se vši vážností říci, že z nás spadl temný příkrov a že jsme temným božstvům sloužili až příliš dlouho.“

Paullinus se rozhovořil o milujícím Otci a příchodu Spasitele. Když skončil, náčelníci mu velmi vděčně poděkovali a požádali jej, aby u nich zůstal a promlouval k nim takto častěji. Paullinus tedy setrval, a jak už měl v povaze, získal si řadu přátel.

Nadešel den, kdy se náčelníci opět sešli a sdělili mu, že pokud nemá nic proti, měl by se stát knězem chrámu; chrám bude vysvěcen a on v něm může kázat, co chce. Už po něm nebudou chtít, aby obětoval ty, kdo se provinili zabitím, protože taková věc podle nich přísluší spíše bojovníkům než kněžím.

Paullinus souhlasil, že u nich zůstane, ale nejdříve se musí stát knězem tak, jak to vyžaduje jeho víra. Na čas odešel, a když se vrátil, proměnil Chrám smrti na křesťanskou svatyni.

Dnes je z něj stařec a můžete jej vídat, jak se za večera prochází kolem vody ve stínu kostela. Modly byly dávno strženy a odstraněny a Paullinus se často zastaví u hliněného pahorku a myslí na práchnivějící kosti velké šelmy, která pod ním leží. A pak stane u hrobu s vytesaným jménem Jan; ví jistě, že jeho bratr, který v čase vlastní nevědomosti konal zlo, ale později za to trpěl, jej jako první ze všech přivítá v nebeském království, obklopen Božím světlem. „A možná,“ říká si Paullinus v duchu, „bude v ruce držet palmovou ratolest.“